Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto
19.09.2018

SM1828126
Asiaryhmä
Asianro

Tulevaisuusvaliokunta

Sisäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston selvityksestä (E 38/2018 vp) Komission tiedonanto: Tekoäly Euroopassa

Tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa valtioneuvoston selvityksestä (E 38/2018 vp) Komission tiedonanto: Tekoäly Euroopassa.

Sisäministeriö pitää hyvänä, että tietojen saatavuuden hallinta ja luottamus digitaalisiin palveluihin on nostettu keskiöön EU-tasolla komission tiedonannon mukaisesti. Hallitusohjelmassa on todettu painotus digitalisaatioon ja tekoälyn käytön edistämiseen. Valtiohallinnossa ja sisäisen turvallisuuden toiminnoissa on jo aloitettu tarvittavat toimet hallinnonalan digitaalisten investointien toteuttamiseksi ja kehitystoimien edistämiseksi sisäisen turvallisuuden strategian mukaisesti. Digitalisaation ja tekoälyn laajamittainen ja strateginen hyödyntäminen edellyttää tietojen saatavuuden ja eheyden parantamista sekä luottamusta uusiin teknologioihin.

Riippuvuus tietoteknologiasta on lisännyt yhteiskuntien haavoittuvuutta. Tiedonannon mukaisesti Euroopan tavoittelema digitaalinen johtajuus edellyttää laajaa kansainvälistä, eri toimialat ylittävää yhteistyötä ja tehokkaampaa tietojenvaihtoa. EU:n poliittisella agendalla on myös pyrkimys edistää digitaalisen ympäristön normeja ja sääntöjä sekä yhteensovittaa palveluita.

Vaikuttamisen muodot ja turvallisuusympäristö muuttuvat nopeasti. Kun suurin osa tiedosta on bitteinä digitaalisessa avaruudessa, tiedon käytön turvaaminen ja tietoväylien toimivuudet ovat yhä tärkeämmässä roolissa. Informaatioverkostoissa suurimmaksi haasteeksi muodostuukin myös tiedon luotettavuudesta huolehtiminen. Uudenlaisten uhkien torjunnassa tarvitaan uudenlaisia keinoja. Ajantasaisella lainsäädännöllä sekä turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksien ja perusoikeuksien välisellä tasapainolla on olennainen merkitys luottamuksen muodostumiselle. Ilman luottamusta ei ole turvallisuutta.

Tutkimus- ja innovaatiotoimintojen tavoitteiden osalta sisäministeriö korostaa yksilöiden oikeuksia dataan ja liiketoiminnan kannusteita investoida dataan perustuvaan palvelukehitykseen, kuitenkin huomioiden kansallinen turvallisuus. Ehdotetut EU-tason toimet koordinoidulle suunnittelulle ja panosten kohdentamiselle tekoälytutkimukseen ja -innovaatioihin tulisi arvioida edustavien sidosryhmien ja kansallisten asiantuntijoiden yhteistyönä. Suomen tulee olla vahvasti mukana edustamassa myös kansallisia vahvuuksia tekoälyn soveltamisessa huomioiden turvallisuus- ja varautumissektoreiden erityispiirteet.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

Turvallisen, luotettavan ja kilpailukykyisen todellisuuden luominen vaatii uhkakuvien parempaa tunnistamista. Avoimuuteen, hallinnonrajat ylittävään yhteistyön tiivistämiseen sekä riskienhallintamekanismien kehittämiseen ja varautumiseen on panostettava tulevaisuudessa entistä enemmän.

Sisäministeriö näkee tärkeänä valtionhallinnon toimijoiden innovointi ja kokeilukulttuurin edistämisen, jolla mahdollistetaan uusien ja parempien toiminnan muotojen löytäminen. Tekoälyn laajempi käyttöönotto turvallisuusviranomaisissa ja erityisesti turvallisuusviranomaisten lupaprosesseissa edellyttää muutoksia lainsäädännössä tietojen käytettävyyden ja saatavuuden osalta. Samalla esiin nousee myös tärkeä eettinen kysymys siitä, kuinka tulevaisuuden tekoälyn algoritmeihin pystytään luottamaan, sillä tiedon sisällön tarkoituksellinen muuttaminen isossa mittakaavassa voi aiheuttaa kansallista turvallisuutta uhkaavan tekijän.

Tekoälykehityksen vauhtia säätelevät myös datan saatavuuden lisäksi datan laatu ja yhteentoimivuus sekä oikeuksien ja vastuiden selkeys. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tietoturva ja -suoja ovat saumaton osa tekoälyratkaisuja. Niin ikään turvallisuuden osalta tulee huomioida informaatio-operaatioiden ja perinteisten vaikutustapojen yhdistely poliittiseen, teknologiseen tai taloudelliseen tasapainoon.

Suomalaisten turvallisuusviranomaisten toiminnan kivijalka perustuu jatkuvan valmiuden periaatteeseen sekä kokonaisturvallisuuden malliin. Turvallisuuden rakentamisessa on yhä enemmän kysymys viestinnästä ja keskinäisen yhteisymmärryksen saavuttamisesta johon myös komission tiedonanto tähtää.

Sisäisen turvallisuuden palveluiden osalta sisäministeriön hallinnonala on kehittänyt tekoälyä hyödyntäviä palveluja niin hallinnon tueksi kuin kansalaisille suunnatuissa palveluissa. Kehitämme johtamiseen, organisaatioon ja rakenteisiin sekä tehtäviin liittyvää muutosta, jossa tekoälyn rooli on olla mahdollistaja. Hallinnonalan useista eri hankkeista laskemme tekoälyksi vain oppivat järjestelmät (koneoppiminen) eikä esimerkiksi automaattista tiedonvaihtoa. Esimerkiksi Maahanmuuttovirastossa kehitetään toimintoa, jossa tekoälyä opetetaan tunnistamaan viraston tekemiin päätöksiin vaikuttavia tekijöitä. Tulevaisuudessa järjestelmällä voidaan tukea virkailijoiden tekemiä päätöksiä ja tehostaa myös viraston sisäistä toimintaa.

Komission esitys ja toimenpiteet ovat oikeita. Niillä turvataan yhteneväinen ja turvallinen ymmärrys ja osaaminen tekoälyn hyödyntämisessä. Eettinen tulkinta ja ohjeistus sekä analyysit ovat oikeita. Näiden toimien toteutuksessa on varmistettava eri intressiryhmien laajapohjainen ja tuloksellinen yhteistoiminta tekoälyn hyödyntämiseksi eri sektorien digitalisaatiokehityksessä.

Johtava asiantuntija Ismo Parviainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö 19.09.2018 klo 11:32. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.